

ALEXEI MARINAT

Alexei MARINAT (24 mai 1924, Valea Hoțului, regiunea Odesa – 17 mai 2009, Chișinău), prozator, eseist și dramaturg român. Participant la cel de-al Doilea Război Mondial, este arestat în 27 mai 1947 și condamnat la zece ani de detenție, petrecându-și următorii nouă ani într-un lagăr din Siberia. Eliberat pe 5 noiembrie 1955, va fi reabilitat de Tribunalul Militar din Odesa. Absolvent al Institutului Pedagogic „Ion Creangă” din Chișinău, în 1959, an în care debutează cu volumul de schițe și povestiri *Zările ne cheamă*. Publică mai multe volume de proză scurtă – *Venea un om pe drum de țară*, 1962; *Drob de sare*, 1968; *Vânturi albastre*, 1969; *De luni până sâmbătă*, 1970; *La doi pași de fericire*, 1989 –, impunându-se mai ales ca romancier: *Fata cu harțag*, 1962; *Urme pe prag*, 1966; *Mesagerii*, 1977; *Grădina dragostei*, 1980. Autor de comedii satirice: *Adio, Campanella*; *Opriți planeta*; *Dragostea din mai*; *Curajul bărbaților*. Apreciat în mod deosebit pentru jurnalul său *Eu și lumea*, 1991, pe care-l ține din 1944 (în ediție definitivă, *Călătorii în jurul omului*, 2004). Laureat al Premiului Național în domeniul Literaturii și Artei din Republica Moldova (2000); cavaler al Ordinului Republicii (1996); Ordinul național Steaua României în grad de Cavaler (2000).

„Aspectul însuflețit, juvenil al romanelor de actualitate ale lui Alexei Marinat este tulburat de înfruntarea dintre mentalitățile generațiilor, dintre dramatic și viu, ca și de umbra trecutului nu prea îndepărtat, marcat de facilități ce au constrâns și au anihilat spiritul. Experiența dramatică trăită dă frazei aerul autenticității.”

Mihai CIMPOI

CARTIER POPULAR

Alexei Marinat

Urme pe prag

Roman

CARTIER

CARTIER

Editura Cartier, SRL, str. București, nr. 68, Chișinău, MD2012.
Tel./fax: 022 20 34 91, tel.: 022 24 01 95. E-mail: cartier@cartier.md
Editura Codex 2000, SRL, Strada Toamnei, nr. 24, sectorul 2, București.
Tel./fax: (021) 210 80 51. E-mail: romania@cartier.md
cartier.md

*Cărțile CARTIER pot fi procurate online pe shop.cartier.md
și în toate librăriile bune din România și Republica Moldova.
Cartier eBooks pot fi procurate pe iBooks, Barnes & Nobles și pe cartier.md*

LIBRĂRIILE CARTIER

Librăria din Centru, bd. Ștefan cel Mare, nr. 126, Chișinău. Tel./fax: 022 21 42 03.
E-mail: librariadincentru@cartier.md
Librăria din Hol, str. București, nr. 68, Chișinău. Tel./fax: 022 24 10 00.
E-mail: librariadinhol@cartier.md

Comenzi CARTEA PRIN POȘTĂ
CODEX 2000, Str. Toamnei, nr. 24, sectorul 2, 020712 București, România
Tel./fax: (021) 210 80 51
E-mail: romania@cartier.md

Taxele poștale sunt suportate de editură.
Plata se face prin ramburs, la primirea coletului.

Colecția *Cartier popular* este coordonată de Gheorghe Erizanu
Editor: Gheorghe Erizanu
Lector: Victor Pânzaru
Coperta: Vitalie Coroban
Design/tehnoedactare: Marina Darii
Prepress: Editura Cartier
Tipărită la Combinatul Poligrafic

Alexei Marinat
URME PE PRAG
Ediția a III-a, iunie 2017

Ediția I, Editura Cartea Moldovenească, 1966;
ediția a II-a, Editura Literatura Artistică, 1984.

© 2017, Editura Cartier pentru prezenta ediție. Toate drepturile rezervate.
Cărțile Cartier sunt disponibile în limita stocului și a bunului de difuzare.

Aprobat de Comisia de selecție pentru editarea cărții naționale
și editat cu contribuția Ministerului Culturii.

Descrierea CIP a Camerei Naționale a Cărții
Marinat, Alexei.

Urme pe prag: Roman/ Alexei Marinat; cop.: Vitalie Coroban. – Chișinău:
Cartier, 2017 (Combinatul Poligrafic). – 360 p. – (Colecția „Cartier popular”/
coord. de Gheorghe Erizanu, ISBN 978-9975-79-891-4). 500 ex.

ISBN 978-9975-86-177-9.

821.135.1(478)-31

M 39

Partea întâi

Capitolul 1

Părinții încep să se ferească de copii, când aceștia prind să priceapă câte ceva din ceea ce nu trebuie să știe încă, și își pierd prudența tocmai atunci, când ajung să înțeleagă totul. Afirm aceasta, având ca temei un singur lucru: toate pe câte le voi povesti le-am cunoscut numai în casa părintească.

Locuința noastră avea două camere. În prima stătea un pian, un divan și o masă rotundă în mijloc. Pe pereți – două portrete: Musorgski și Guno. Colțul din dreapta al camerei era al meu; se afla acolo o etajeră cu cărți, o măsuță mică și un portret al lui Lenin din copilărie.

Iar a doua cameră ținea de dormitor comun. Cum venea seara, mama dispărea în el, luând cu dânsa un vraf de caiete de-ale elevilor. Iar eu și tata rămâneam în camera mare și ne rânduiam la pian; el încerca – din spusele mamei – de douăzeci de ani să scrie o operă, iar eu mă străduiam să învăț a executa la perfecție acompaniamentul la Campanella de Paganini. Cine ocupa pianul de cu seară, era al lui până la miezul nopții.

Tata nu mă deranja niciodată, când venea acasă și mă găsea la pian, deși avea mai multe drepturi la el; uneori chiar ofta răsuflat, ca și cum scăpa de o muncă ce-i era, probabil, peste puterile lui. El nu era compozitor, ci un simplu învățător de muzică. Însă avea un vis pe care întotdeauna credea că mai are timp să și-l realizeze, deci era liniștit ca toți, care trăiesc cu nădejdea că ce-i al lor, e pus de o parte.

Toate, până și casa, erau împărțite la noi după o rânduială corectă. Prima cameră, cea mai mare, ne era dată pentru viața de zi, – deci și pentru lucruri mari! – iar a doua – numai pentru a dormi și a visa.

După aceeași rânduială erau împărțite și celelalte. Tata îmi era dat ca să mă iubească și să fie fericit; mama – ca s-o iubesc și să mă asemăn cu ea. Iar eu – ca să nu fac ceea ce făceau ei la vârsta mea; și câte odată – să alerg la magazin.

Dimineața începeam, de obicei, să mă tocmesc cu mama: cine să facă paturile și cine cumpărăturile. Astfel, trezindu-mă într-o dimineață mai devreme ca alteori și tocmindu-mă cu mama cine să se ducă după pâine și lapte, am hotărât să recurgem la vechiul nostru procedeu. Am ieșit tiptil din dormitor. Tata ședea la pian și mângâia alene clapele. Am venit în vârful degetelor la spatele lui și am rămas nemișcată. Fiind tocmai rândul meu, i-am pus încetișor mâinile pe umeri. Tata și-a întrerupt cântecul, a ridicat puțin capul și a stat o clipă în adâncă cugetare, ca un hipnotizat, căruia i s-a poruncit să pătrundă viitorul. Stăteam amândouă cu răsuflarea întretăiată și așteptam... Tata nu ne ghicea, dar în vremea din urmă s-a făcut mai șiret: băgase de seamă, că, dacă astăzi îi puneam eu mâinile pe umeri, mâine numaidecât îi venea rândul mamei. Și totuși, recurgând la acest procedeu, rămâneam împăcate ca de o sentință indiscutabilă a unei instanțe superioare. O făceam mai mult din prietenie și nicidecum din nevoia de un arbitru, care să aplaneze neînțelegerile.

Peste o clipă tata a rostit: „Sanda!”

— Eee... Iarăși e rândul meu, m-am oțărât eu. Trebuia să-i pui tu mâinile astăzi, pentru că el nu ghicește, ci calculează..., i-am spus mamei.

— Ieri a fost rândul meu, iar azi e al tău!... îmi răspunse mama.

— Dacă n-aveți o altă rânduială, ce să vă fac? zise tata, întorcând spre noi fața-i zâmbitoare.

— Ți-am propus de atâtea ori să mergem pe rând la magazin, dar nu vrei. La sorți îți vine mai bine. Te crezi mai norocoasă? făcu și mama.

— Papa, dă ochii încoace, l-am rugat eu. Ai ghicit sau ai calculat?

— Poftim ochii, spuse el cu un calm nemaipomenit. Avea o privire limpede, cum au părinții, care se cred în drept să recurgă uneori la mici neadevăruri.

— Lasă că mă duc eu, hotărî mama să mă „grațieze”. Dar nu puteam să primesc.

— Nu. Dacă m-a ghicit, mă voi duce.

— Principială! făcu mama un gest cu capul spre mine.

— Principială! Dacă eram principială, nici nu mă nășteam, trântii și eu vorba.

— De ce, mă rog? mă luă mama la rost.

— Rochie de tafta n-am, talent n-am... Și nici măcar gene lungi nu am.

Mama mă cuprinse de umeri și mă strânse la piept:

— Urățica mamei! exclamă ea. Uite va termina tăticu opera și îți vom coase rochie de tafta, îți vom lua și pantofi cu toc subțirel. Mai ai mult, Octaviane? Tata se scărpină la ceafă și surâse cam încurcat:

— Mai am, zise el. Apoi se gândi puțin și oftă: Mai răbdați. Va veni concediul de vară și o termin. Și veți vedea voi atunci cu ce își va începe teatrul noua stagiune!

L-am întrebat dacă pot să-mi iau măcar pantofii, în contul onorariului.

— De ce atâta grabă? mă întrebă el, de parcă n-ar fi ascultat abia acum două zile noul program de concert, în care Serghei Delasari cântă la vioară Campanella de Paganini, iar eu îl acompaniez.

— Stai să mă gândesc nițel, se grăbi să adauge tata, văzând că sunt foarte contrariată de întrebarea lui. Să tragem, poate, la sorți?

Luând o foaie de hârtie, făcu două bilețele, scrise pe unul „Pantofi”, iar pe altul „chefir” și îl împături.

Am tras un bilețel și am închis pe o clipă ochii, văzându-mă în pantofi cu toc subțire.

Dar când l-am desfăcut, o, Doamne! Era scris pe el... „Chefir!”

— Ia o sticlă cu tine, spuse mama.

— Un „Belomor” nu uita să-mi iei...

— Vasăzică, o sticlă de chefir, începu să enumere mama, o pâine să ne ajungă și pe de seară, două sute grame de salam, unt, o cutie de cafea și... Ia-ți ceva pe umeri.

— E cald, mamă. S-a transmis la radio că se termină semănatul orzului.

— Nu știi când se seamănă orzul și cocsagâzul. Dar știu că-i frig și poți să răcești, stăruie mama, punându-mi un sacou de lână pe umeri.

Am ieșit în coridor să-mi iau sacoșa și sticla, dar am zăbovit puțin în căutarea lor. Ușa de la cameră rămase întredeschisă. Și am auzit-o de odată pe mama spunând:

— Pantofi noi trebuie să-i cumpărăm, totuși. Că doar va lua parte la concert! și fără a aștepta răspunsul lui tata, adăugă: Apropo... Ce a zis profesorul de la conservator, care l-a ascultat pe Serghei?

— L-a dojenit pe Delasari că nu l-a dat să învețe la o școală specială de muzică.

— E tăcut, nu știu cum, băiatul... Retras. Uneori pare distrat...

— O fi îndrăgostit?... își dădu cu părerea tata. Nu-i vedeam fața, dar eram curioasă să văd dacă a spus-o cu un surâs, sau i-a trecut o undă de îndoială peste fruntea senină. Dar ceea ce nu văzusem la tata, am auzit în vocea mamei:

— Chiar așa de distrat să fie din cauza dragostei?

— Mai știi?... Întreab-o pe Sanda.

Am tresărit. Și-mi era frică să fac vreo mișcare, ca să nu-mi trădez prezența.

- Ei, vorbești și tu..., făcu mama. Sunt copii.
Am surâs.
- Tu, mă rog, la câți ani erai îndrăgostită? o întrebă tata.
- De tine?
- Să zicem, într-o măsură oarecare, că de mine.
- De tine, dragul meu, la patruzeci și unu, îi răspunse mama.
- Vasăzică, abia acum te-ai îndrăgostit?
- Cum vezi... am păstrat puțină dragoste în rezervă.
- Și de ce nu m-ai anunțat?
- Mi-a fost rușine.
- Păcatele mele, și eu, care credeam că nu mă iubește nimeni!
- Pe Sanda n-o iei în considerație? Nici pe Serghei, care ține foarte mult la tine?
- Tata a făcut, pare-se, o mișcare pe scaun. Apoi s-a auzit un oftat ușor.
- Da... Serghei, Serghei! îngână el visător. Serghei Delasari! Cândva acest nume va fi citit pe afișele celor mai mari teatre din țară și poate chiar din lumea întreagă.
- Nici nu mă îndoiesc, dar cu o condiție: că va nimeri în mâini bune.
- Mâini bune avem noi..., zise tata liniștit.
- Avem... și care fac, și care strică.
- Că bine zici. Am impresia că Sanda îl cam terorizează.
- Devenisem și mai curioasă. Eram la o vârstă când nu puteam să-mi închipui că se poate sta față în față cu părinții la o astfel de discuție, deși eram buni prieteni și nu ascundeam nimic de ei, cu excepția... Dar de ce i-a părut tatei că îl terorizez pe Serghei?
- Ba nu mai este! Așa-i ea: îi place să-l tachineze. Dar ține la el. Ia încearcă să-i desparți! Ei, hai, să lăsăm copiii, schimbă mama tema.

Puteam să plec, mai ales că găsisem și plasa, dar, asemenea unui alergător, care după ce rupe panglica finişului, fuge câţiva metri în plus, am mai stat un răstimp să ascult. Mama l-a întrebat pe tata de ce a refuzat postul de director de studii, pe care i-l propusese directorul şcolii noastre, Mihail Vasilevici Delasari, tatăl lui Serghei.

— L-am refuzat pentru că vreau să-mi câştig liniştea, se justifică tata după o clipă. De atâţia ani nu pot să scriu o bucată mai ca oamenii. Nu ştiu de unde găseau timp Glinca și Ceaikovski.

— Unul din ei n-avea soţie, mi se pare..., îl ironiză mama.

— Dar celălalt?

— N-o fi avut fiică...

— Vai, ce argumente! pară tata.

— Ce să fac? Vor fi fiind și altele pe care, fiindu-ți consoartă, nu pot să ți le spun.

— Vrei să zici că n-am talent. Dacă mi-o spuneai cu douăzeci de ani în urmă – mă omorai. Acum însă... m-am deprins cu toate.

— Asta-i rău.

— Ce e rău? o întrebă tata.

— E rău când se deprinde omul cu toate... Mai ales când se deprinde cu liniştea. E și firesc, poate, cum zici tu: într-o măsură oarecare... Dar numai într-o măsură oarecare! Ce-aş putea să-ți spun?...

— Că, de, vorba ceea, omul are atâtea, că nici soţia, după douăzeci și doi de ani de căsnicie, nu le poate ști, i-o întoarce tata cam supărat.

După cum am mai spus: fața tatei n-o vedeam. Mi-o imaginam, însă, după voce, o sesizam după tonul lui: puteam să spun precis și în ce tonalitate era: în remior.

Mama făcuse o pauză. Așa proceda întotdeauna, când simțea muchia cuțitului. Niciodată n-am auzit-o să între

în ceartă cu tata, și niciodată nu-și lăsa arma. Dacă avea de rezolvat vreo neînțelegere, ea sonda de mai multe ori terenul și, când dădea de capsă, bătea în retragere, evitând explozia. Și poate că asta îi era de ajuns: ca să înțeleagă sau să se facă înțeleasă. De data aceasta aveam impresia că asist la un duel al părinților mei, care, cu vizierele coborâte, își încrucișaseră săbiile goale. Așteptam să văd unde va lovi mama.

— N-am spus-o chiar așa cum o interpretezi tu. Am trântit-o... pentru că ai refuzat postul de director de studii. Niciodată nu vrei să te amesteci în nimic, te ferești de toate... Întotdeauna ți-e teamă ca nu carecumva să se întâmple ceva. Nu te înțeleg.

— Și ce-ți trebuie ție acest post? se oțări tata.

— Mie nu-mi trebuie. Vorbesc în general. E neplăcut, nu știu cum: parcă ar merge omul întotdeauna alături cu drumul.

— Nu vreau să mă amestec, înțelegi?! izbucni tata. Vreau să-mi trăiesc viața liniștit. Ce-mi trebuie să țip la unul că nu face așa, să-l pedepsesc pe altul că face altfel, să mă iau la harță cu toți? Nu vreau să am dușmani. Nu vreau nimic!

— Dar cum vrei să trăiești izolat de toate și de toți? Odată și odată o să te pună viața să te arunci și tu în vârtoarea ei. Și atunci, neștiind să înoți...

— Eu, dacă nu știu să înot, nu intru în apă, îi răspunse tata.

— Știi, uneori nevoia te pune să intri...

Tăcură amândoi. Tata și-a aprins o țigară. Mama, fără a mai spune ceva, a trecut în dormitor. Am luat plasa și m-am strecurat pe ușa din dos.

Capitolul 2

Seara a venit Serghei. Timid cum era, a început să se uite prin cameră, de parcă căuta pe cineva să-l scoată din încurcătură.

— Vii de acasă? Ce mai face Mihail Vasilevici? îl întreabă tata cu un zâmbet binevoitor. Şezi, uite, aici şi nu te mai ruşina atât!

Serghei s-a aşezat pe scaunul oferit de tata şi, ținându-şi mâinile pe genunchi, se uita într-un ungher.

— Vin de la şcoală, răspunse el. Ne-am înţeles să ne ducem azi la fabrică. Vrem să vedem scena şi să facem acolo o mică repetiţie.

Trebuia să dăm un concert la fabrica de ţesături. Ştiam de aceasta, însă era vorba să facem repetiţia mâine seara, nu astăzi. L-am întrebat, de ce s-a schimbat ziua repetiţiei. Serghei a roşit, de parcă ar fi fost prins cu ceva necuviincios.

Ni s-a telefonat de la fabrică şi am fost rugaţi să dăm concertul vineri, nu sâmbătă, pentru că sâmbătă sala va fi ocupată. Nu era nimeni, şi eu... Serghei amuţi încurcat.

Am înţeles de ce a roşit. Schimbase data concertului, fără să se fi consultat cu colegii sau cu învăţătorii. Şi-a plecat capul şi se părea că iată-iaţă o să izbucnească în plâns. Dar îl salvă tata:

— O să prezentaţi programul întocmit alaltăieri?

— Nu ştiu... O să hotărâm acum.

— Numai cu mine? l-am întrebat eu.

În momentul acesta s-au auzit bătăi în uşă. Au intrat Sorina Romăşan şi Jenea Crivenco. Sorina – cea mai pistruiată şi cea mai veselă.

— Bună seara... Scuzați, e încă ziuă..., spuse Sorina.
Serghei s-a bucurat: era salvat.

— Ești deprinsă să umbli numai seara în ospetie? o întrebă mama.

Se pregătește să devină actriță! făcu Jenea, arătând cu coada ochiului spre Sorina.

— Ei și? zise mama.

— Păi, a spus nu știi cine că artiștii sunt fluturi de seară..., explică Jenea. Începe de pe acum să prindă aripioare...

— Jenea! o amenință Sorina. Am să te spun și eu!

— Ei și?!

Sorina pufni de râs. Nu m-am putut reține nici eu. Știam de visul Jenei: dorea să fie medic veterinar. Credeam, nu știi de ce, că profesia aceasta nu e prea potrivită pentru o fată. Râdeam întotdeauna, când era vorba de visul ei, pentru că ne aminteam de o caricatură foarte nostimă, pe care i-o făcuseră băieții noștri: un berbec, scos din sărite de „vizita medicală”, îl lua în coarne pe medicul veterinar.

Văzând că râd și eu, Jenea se răzbună pe loc.

— Octavian Grigorevici, să vedeți ce sincope îi face Sanda lui Serghei, că dă în gropi, sărmanul, de parcă-i blenduit.

— Tata își plimbă privirile de la mine la Serghei. Serghei avea o înfățișare de copil obijduit, care se ține tare și nu vrea să se plângă.

— Și nu-l ajută să iasă? o întrebă mama.

— Cu întârziere. Îl lasă mai întâi să bâjbâie și abia pe urmă se milostivește de dânsul! Cică vrea să facă om din el!

— Și unde-i drege ea sincopele la Paganini? se interesă tata, privindu-mă țintă.

— În Campanella! Te-am dat gata! se întoarse Jenea triumfătoare către mine.

Tata își încruntă sprâncenele: semn că începea să se mânie.

— Păi la primirea programului n-am observat-o? făcu el mirat către Serghei.

— Pentru că atunci a acompaniat mai bine, decât puteam eu să cânt! puse Serghei un cuvânt pentru mine.

Sorina îmi șopti la ureche: „Să-i bagi un șoarece în vioară... Ca să știe altă dată!”

— Tot am să stric eu placa ceea cu „Constantinopole”... zise tata amenințător. Și nu reuși să ne ia binișor la rost, că în coridor se și auzi cineva cântând „Istambul-Constantinopole...”.

Intră Senea Fișer, tot din clasa noastră:

— Scuzați... Credeam că intru la club... Bună seara!

— Dar la club sunt permise astfel de cântece? îl prinse tata.

— Nu-nu... Dar credeam că la club se poate... Ne-am înțeles cu Serghei, să ne întâlnim...

— Înțeleg... V-ați vorbit să vă întâlniți la Sanda. Și înțeleg c-ai putut încurca clubul cu locuința ei, dar nu pricep, cum puteți voi încurca muzica cu niște perle din acestea, bune de cântat numai în bostănărie...

— Iertați-mă, Octavian Grigorevici. Când nu mă gândesc la nimic, îmi intră în cap tot ce vreți...

Jenea îi sări în apărare:

— Octavian Grigorevici, toți îl cântă acum. Numai „Constantinopole” auzi. Dăunăzi treceam pe lângă locuința...

Jenea se îneacă și începu să tușească.

— Pe lângă locuința cui? o întrebă tata.

Ea se uită la noi, căutând parcă un sprijin, apoi trânti:

— Pe lângă locuința profesorului Solomatin!

— Ei și?

— Era, se vede, o mare sindrofiie acolo. Și cântau „Istanbul-Constantinopole” de zăngăneau geamurile.

— Păi profesorul Solomatin a pus, se vede, placa asta ca să le demonstreze oaspeților săi diferența dintre muzica adevărată și melodia schiloadă...

Am făcut toți: „Aaaa!”

Tata a rămas mulțumit că ne-a convins, iar noi – că ne-a crezut.

Era vremea să plecăm. Serghei ne făcea semne. Lipsa însă Petrică Ivașcu, impresarul, fără care „Ciocârlia țiganului”, cum numeam între noi în glumă ansamblul nostru, nu-și putea închipui existența. Am fi semănat, pur și simplu, cu niște pui fără cloșcă. De fapt, „Ciocârlia țiganului” a căpătat viață din inițiativa lui Petrică Ivașcu. Eram șase interpreți și dădeam un concert de o oră și jumătate. De un an de zile concertam la întreprinderile din oraș și eram considerați drept unul din cele mai bune colective de artiști amatori. Îi datoram acest renume în aceeași măsură lui Petrică Ivașcu, care ne organizase, ca și lui Serghei Delasari, care era mândria ansamblului.

Înainte eram, nu știu cum, răzlețiți. Unii dansau, alții cântau, însă numai când ne pregăteam de olimpiadă. Petrică ne-a prevenit într-o zi că are de vorbit ceva cu noi. Ne-am închis într-o clasă: Serghei Delasari, Sorina Romășan, Jenea Crivenco, Senea Fișer, eu și Petrică Ivașcu, care, vasăzică, a luat creta în mână și a schițat pe tablă ansamblul, așa cum îl vedea el. Ideea ne-a plăcut și am început s-o discutăm în toate amănuntele. Cu alte cuvinte, am primit propunerea cu aclamații și am dat de veste peste tot că a luat ființă „Ciocârlia țiganului”. Și în aceeași seară cvartetul nostru a executat „Istambul-Constantinople”. Petrică Ivașcu la clarinet, Senea Fișer la contrabas, Serghei la vioară și eu la pian. Serghei mai cânta și la chitară; iar eu – la acordeon. În afară de asta, mai era cu noi Sorina Romășan, care avea un neîntrecut dar actoricesc. Iar programul concertului nu putea să-l prezinte nimeni mai bine decât Petrică Ivașcu și Jenea Crivenco, care nu se jenau să spună și câte o glumă unde trebuia.

Așadar, repet, pentru că mi-e scumpă această amintire, datorită lui Petrică Ivașcu a luat ființă ansamblul nostru „Ciocârlia”.

Și datorită lui Serghei Delasari, ansamblul avea o adevărată ținută artistică. O spuneau pe atunci toți învățătorii și cunoscătorii în ale estradei, iar acum o spun eu. Serghei lua lecții de muzică din fragedă copilărie. Cânta la vioară de la vârsta de opt ani. A studiat și teoria muzicii. L-am auzit pe tata spunând că Serghei e un mare talent. Numai eu una nu știam cum era el. Mă deprinsesem să-l văd în fiecare zi. Împreună ne aflam la școală, împreună ne duceam la cinema. N-aș fi putut spune dacă era frumos sau urât, bun sau rău. Era așa cum era: Serghei Delasari. Cum eram și eu: Sanda Panuș. Era mai înalt ca mine, timid, rușinos. Avea părul castaniu, freza veșnic deranjată. Îi spuneam întotdeauna să se pieptene, însă pieptenele nu se ținea de el. Semăna la față cu mamă-sa. Mi se părea atunci că nu numai la față, dar și la caracter, pentru că tatăl lui era țeșut parcă din cu totul altă fire. Mihail Vasilevici era om sever. Noi, elevii, ne feream ca de foc să fim poftiți, pentru vreo boroboacă, la director în cabinet. Și deși nimeni nu l-a auzit să strige vreo dată, am fi ispășit, în asemenea cazuri, orice pedeapsă, numai să nu dăm ochii cu el. Era chibzuit la vorbă, dar avea ceva greoi în cuvintele sale, ceva metalic, și poate nu atât în cuvinte, cât în firea sa. Și, totuși, îl stimam, aș spune chiar îl divinizam. Cine nu știa că el luase parte la războiul civil!

În casă la ei am intrat pentru prima dată când eram încă mică. Mama lui Serghei, cât a fost în viață, mă mângâia și-mi spunea că sunt fiica lor. La fel era primit și Serghei în casa noastră, cu singura deosebire că eu știam până și locul tuturor dulcețurilor în casa lor, pe când prietenul meu își frământa șapca în mâini, când ne pășea pragul casei. Părinții noștri au fost și ei prieteni din copilărie. Au învățat împreună la gimnaziu, în Chișinău, apoi la Universitatea din Petersburg. S-au despărțit în 1917. Tata s-a întors în Basarabia și a rămas aici, iar Mihail Vasilevici a trăit pe malul stâng al Nistrului și s-a mutat la Chișinău abia după eliberare, în 1940.

Famiiliile noastre, cum îmi părea pe atunci, erau fericite în prietenia lor. Însă fericirea a fost întunecată pe neașteptate de moartea mamei lui Serghei.

După înmormântare, Serghei n-a cântat la vioară patruzeci de zile (i-a spus o rudă de-a mamei lui să țină doliu), apoi, spre bucuria noastră a tuturor și mai ales a mea, a luat iar vioara în mână. Odată cu exercițiile, după un timp atât de îndelungat pentru un viorist, Serghei a început să-și revină. Nu-i dădeam răgaz nici noi, colegii de ansamblu: îl rețineam la repetiții, ne duceam acasă la el, pregăteam lecțiile împreună, făceam excursii în afara orașului și ne bucuram de orice zâmbet, care-i răsărea pe față, asemenea unor scânteieri ale primăverii pe câmpul dezghețat. Ei, dar m-am luat cu altă vorbă...

...Petrică Ivașcu, impresarul nostru, venise cu o sticlă de chefir, pe care mi-o înmână.

— Na, îmi zise Petrică. Știu că pe vremea asta te duci după chefir. Și ca să nu ne reții...

Când să ieșim din casă, ne opri tata. Îi venise o idee: înainte de a ne duce să controlăm scena, voia să ne controleze el.

— Parc-ai fost în comisie! i-am zis eu.

— N-am fost atent. Ia să-mi cântați Campanella.

— Serghei, să nu pierdem timpul. Ieșirea! porunci Petrică. Serghei își scoase vioara din cutie și se apucă s-o acordeze.

— Așezați-vă coala pe scaune, începu Petrică Ivașcu. Sanda – la pian. Cine face prezentarea? Tot eu? Dragi auditori și spectatori, veți avea imediat ocazia să-l vedeți și să-l auziți pe Serghei Delasari, elev al clasei a zecea, cel mai talentat viorist, pe care l-a avut vreodată școala noastră, viitorul Oistrach, ori poate însuși Paganini! Da... se va interpreta... Ce? Aha! Campanella de Paganini. La pian Sândița Pănușiță, mda... poartă pantofi cu tocuri înalte, deci s-ar cădea să i se spună de acu: Sanda Panuș.

Tata, parcă-l lovise neurologul cu ciocănașul: tresări. Nu-i plăcea să mi se schimonosească numele. O făcea numai

Petrică, zicându-mi Pănușiță. De ce nu suferea gluma lui, nu știi. Iar Petrică nici atâta tact n-a avut, ca să-și ceară scuze. Dar ascultând Campanella, tata s-a mai liniștit.

— Destul de curățel..., zise el nu prea entuziasmat. Serghei, trebuie să te simți ceva mai liber.

Serghei strânse din umeri.

— Am în vedere să te simți pe scenă mai liber, îi lămuri tata.

— Și în viață n-ar strica să fie mai îndrăzneț! sări și Sorina cu sfatul.

Mi se pare că am roșit.

— Libertatea scenică a artistului nu e tocmai ceea ce credeți voi, zise tata și își strânse buzele ca să închidă paranteza. N-am insistat să ne explice ce înseamnă libertate scenică, pentru că eram grăbiți și voiam să ne vedem odată de cealaltă parte a ușii. Ce mai aveți? ne întrebă el.

— Eu am un „Tram-tararam, murgușorul fără ham”, zise Jenea.

— E despre doctoriceasca știință a dobitoacelor? făcu tata fără să clipească măcar.

— Nu. Despre tractor! răspunse Jenea, pufnind în râs.

— Și încă ce?

Aveam multe, dar n-am mai stat să le înșirăm pe toate.